

בס"ד. יום ב' רחג הסוכות* ה'תשכ"ג

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים², ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה (שבהמשך ראש השנה תש"ג)³, דבסוכות הושבתי הוא שהקב"ה הושיב את בני ישראל בסוכות, ובסוכות תשבו הוא ציווי לישראל שהם ישבו בסוכות, היינו שישבו בסוכות בכח עצמם, ואעפ"כ אומר דבסוכות הושבתי הוא טעם על בסוכות תשבו, דכיון שהקב"ה הושיב את בני ישראל בסוכות [ענין שהוא רק בחיק הבורא⁴] לכן הם יכולים וצריכים לשבת בסוכות בכח עצמם. ויש לומר, שבהדיוק שבהמאמר שני ענינים⁵. דכיון שבסוכות הושבתי הוא בחיק הבורא איך אפשר שהנברא ידמה להבורא. וגם, דמזה שאומר טעם על בסוכות תשבו (כי בסוכות הושבתי) מוכח שבכדי שיוכלו ישראל לישב בסוכות הוא לא בכח עצמם אלא ע"י נתינת כח מלמעלה, ואעפ"כ, לאחרי שהקב"ה הושיב את בני ישראל בסוכות (כשהוציא אותם מארץ מצרים) יכולים הם לישב בסוכה בכח עצמם.

ונקודת הביאור בזה (בהמאמר⁶), דבסוכה נמשכים אורות מקיפים, וע"י הישיבה בסוכה ממשיכים אותם בפנימיות ונעשים אורות מתיישבים. וזהו שבסוכות תשבו הוא ע"י נתינת כח מלמעלה, כי המקיפים (כמו שהם מצד עצמם) הם היפך ההתיישבות, ובכדי שיהי' בסוכות תשבו — שעל ידי שישאל יושבים בסוכה הם ממשיכים את אורות המקיפים בפנימיות, ויתירה מזו⁷ שנעשים אורות מתיישבים — הוא ע"י בסוכות הושבתי, שהקב"ה הושיב את בני ישראל בסוכות, אתערותא דלעילא. ומ"ש בסוכות תשבו שפירושו הוא (כנ"ל) שישראל ימשיכו המקיפים בפנימיות בכח עצמם, הוא, כי זה שבסוכות הושבתי את בני ישראל בדרך אתערותא דלעילא הי' מלכתחילה על מנת שעיי"ז יהי' בסוכות תשבו ע"י עבודה בכח עצמם.

* יצא לאור בקונטרס חג הסוכות — תנש"א, "לקראת חג הסוכות... ערחה"ס, שנת ה'תנש"א".

(1) מאמר זה הוא המשך למאמרים שלפניו ד"ה יבחר לנו גוי דראש השנה, וד"ה וכל אדם לא יהי' גוי דשבת תשובה שנה זו (תשכ"ג) — לעיל ע' א' ואילך. ע' עד ואילך.

(2) אמור כג, מב"מג.

(3) סה"מ ה'תש"ג ס"ע 43 ואילך. וראה שם ע' 44.

(4) ראה סוכה יא, ב (לפי דיעה אחת) שענני כבוד היו. וכ"ה בפרש"י עה"פ. וכ"ה להלכה (שו"ע אדה"ז

הל' סוכה ר"ס תרכ"ה) — דמזה מובן, שבסוכות הושבתי הוא רק בחיק הבורא.

(5) בהדיוק שבתחלת המאמר דשנת ה'תש"ג (ע' 44) מפורש רק ענין הראשון, אבל מהביאור שבסיום

המאמר (ע' 52, נעתק לקמן בפנים) שהאתעדל"ע דבסוכות הושבתי היתה על מנת שעיי"ז תהי' אח"כ העבודה

דבסוכות תשבו בכח עצמם, מובן, שבהדיוק (בתחילת המאמר) נכלל גם ענין השני, דכיון שבסוכות תשבו

הוא ע"י בסוכות הושבתי, אין זה עבודה בכח עצמו.

(6) בסימום (סה"מ שם ע' 52).

(7) ראה לקמן סעיף ג.

ב) והנה גם בהישיבה בסוכות דישראל בכח עצמם, שני ענינים. בסוכות תשבו גו', וכל האזרח בישראל ישבו בסוכות. ומהחילוקים דשני הענינים, שבסוכות תשבו הוא בלשון ציווי, וישבו בסוכות הוא בלשון דסיפור והודעה. ועוד חילוק, שהציווי בסוכות תשבו הוא לכל ישראל, ואלו שישבו בסוכות (מעצמם), ואין צריכים לציווי על זה) הם (רק) האזרח בישראל. ומבאר בהמאמר⁸, דבמקיפים יש ב' מדריגות, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק. ושני הענינים דבסוכות תשבו וישבו בסוכות הם בשתי מדריגות אלו. בסוכות תשבו הוא במקיף הקרוב וישבו בסוכות הוא במקיף הרחוק. וזהו שגבי ישבו בסוכות אומר כל האזרח בישראל, דאזרח בישראל הוא עצם הנשמה שמושרשת בהעצמות⁹, והישיבה במקיף הרחוק היא בהדרגא דעצם הנשמה. ויש לומר, דזהו שישבו בסוכות הוא לא בלשון דציווי אלא בלשון דסיפור והודעה, כי ענין הציווי שייך רק בדרגת הנשמה המלובשת בגוף, משא"כ בהנשמה שלמעלה, ובפרט בעצם הנשמה, אין ציווי. והענין דישבו בסוכות, שעצם הנשמה יושבת במקיף הרחוק, הוא (לא מפני הציווי, אלא) מצד עצמה¹⁰, לפי ששרשה הוא בהעצמות.

ומבאר בהמאמר, דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות הוא טעם על בסוכות תשבו. היינו דהכח על בסוכות תשבו, להמשיך מקיף הקרוב, הוא מפני שעצם הנשמה (האזרח בישראל) מושרשת בהעצמות (מקיף הרחוק). וצריך להבין, דהטעם (והכח) על בסוכות תשבו הוא (כמפורש בכתוב) כי בסוכות הושבתי, ולמה צריך גם להטעם דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות.

ג) ויובן זה בהקדים, דכיון שאורות המקיפים (כמו שהם מצד עצמם) אינם באים בהתיישבות, הרי זה שע"י שישראל יושבים בסוכה נמשכים הם בפנימיות ובהתיישבות, הוא כמו שינוי באורות המקיפים. ויתירה מזו, דמלשון המאמר שע"י הישיבה בסוכה ממשיכים אורות המקיפים בפנימיות ונעשים אורות מתיישבים (ולא ממשיכים אורות המקיפים בפנימיות ובהתיישבות) משמע, שהשינוי שנעשה ע"י שישראל יושבים בסוכה הוא גם באורות המקיפים עצמם. דנוסף לזה שע"י הישיבה בסוכה הם נמשכים בפנימיות ובהתיישבות, גם אורות המקיפים עצמם משתנים להיות אורות מתיישבים. וצריך להבין, איך שייך שעל ידי עבודת האדם (ישיבה בסוכה) יהי' שינוי בהאורות דלמעלה.

והנה הפירוש דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות (בפשטות) הוא, שישראל למטה (נשמות בגופים) צריכים לישב בסוכה (כפשוטה). וע"פ הידוע¹¹ שכל הפירושים שבאותו הפסוק שייכים זה לזה, מובן, שגם הענין דישבו בסוכות במקיף הרחוק הוא ע"י הישיבה בסוכה כפשוטה. ועפ"ז, ע"י שישראל יושבים בסוכה, נעשה

8) להעיר מפירוש הידוע עה"פ (תהלים פט, א) משכיל לאיתן האזרחי — סה"מ ה'תש"ח ע' 61. ובכ"מ.

9) ראה גם סד"ה זה ה'תש"י (סה"מ ה'תש"י ע' 67) "וכל האזרח בישראל ישבו בסוכות, שהם יושבים תמיד בסוכה".

10) ועד בנוגע לפס"ד במעשה בפועל, כידוע הראי' לזה מ"שעטנו" (נדה סא, ב) — ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

שינוי גם במקיף הרחוק. וצריך להבין, דמבואר בכ"מ¹¹ עה"פ¹² כי לא אדם הוא להנחם, דענין ניהומין וחרטה (שינוי) שייך רק בבחינת אדם, אבל בבחינת לא אדם, אין שייך ניהומין, שינוי. והטעם על זה הוא, כי ענין השינוי הוא (בעיקר) בשכל, כי בשכל יש סברא לכאן וסברא לכאן, וכיון שאדם הוא מוחין ומדות, היינו שגם המדות שבאדם הם ע"פ השכל, לכן, כשנעשה שינוי בשכל משתנים גם המדות. משא"כ רצון שלמעלה מהשכל, היינו רצון עצמי שאין לו טעם, גם לא טעם כמוס, אינו משתנה. ועד"ז למעלה, שבספירות דאצילות וגם בחיצוניות הכתר (שגם חיצוניות הכתר נכלל בבחינת אדם), שייך שינוי, אבל בפנימיות הכתר (לא אדם) אין שייך שינוי. ועפ"ז צריך להבין בזה דמשמע מהמאמר שע"י שישראל יושבים בסוכה נמשך בפנימיות גם מקיף הרחוק, דלכאורה, איך שייך שינוי במקיף הרחוק.

ד) ויש לומר הביאור בזה, דזה שמקיף הוא מוגדר בזה שאינו בא בהתיישבות הוא כמו שהוא מצד עצמו, אבל מצד עצמות אוא"ס, שלגבי אין חילוק בין מקיף לפנימי, גם המקיף יכול לבוא בהתיישבות. וע"י שישראל יושבים בסוכה ממשיכים הם מעצמות אוא"ס, ועי"ז גם אורות המקיפים נעשים אורות מתיישבים. ויובן זה ע"פ הידוע¹³ בפירוש הכתוב¹⁴ בכסה ליום חגיגנו, דהענינים ש(בראש השנה ו)ביום הכפורים הם בכסה (כיסוי והעלם), מתגלים הם בסוכות. דמזה מובן, שהעבודה דבסוכות תשבו היא גילוי התשובה דיום הכפורים¹⁵, שעל ידה היא ההמשכה מעצמות אוא"ס (כדלקמן). וע"י העבודה דבסוכות תשבו, ההמשכה מעצמות אוא"ס שע"י התשובה דיום הכפורים היא בגילוי. ועי"ז, גם אורות המקיפים נעשים אורות מתיישבים.

וע"פ הידוע¹⁶ שעבודת האדם (אתערותא דלתתא) שעל ידה נעשית ההמשכה (אתערותא דלעילא) צריכה להיות מעין ההמשכה, יש להוסיף, דזה שע"י העבודה דבסוכות תשבו נעשה שינוי למעלה (שאוורות המקיפים נעשים אורות מתיישבים) הוא לפי שהעבודה דבסוכות תשבו שייכת (גם) לענין השינוי. ויובן זה בהקדים, דהטעם (בפשטות) לזה שע"י התשובה מתתקנים כל הפגמים הוא לפי שע"י התשובה משתנה האדם ונעשה מציאות חדשה¹⁷. ובלשון הרמב"ם¹⁸ אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים. דענין זה הוא בעיקר בתשובה כפשוטה.

11) ראה בארוכה המשך באתי לגני הישי"ת ס"ח (סה"מ ה'תש"י ע' 153 ואילך). ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ח (לקמן ח"ב ע' שט ואילך). ה'תשמ"ח (שם ע' תו ואילך). ושי"נ.

12) שמואל-א טו, כט.

13) לקו"ת דרושים לר"ה נד, סע"ג ואילך. ועוד. — נסמנו בד"ה ולקחתם לכם גו' ה'תשל"ט הערה 54 (לעיל ע' קנא).

14) תהלים פא, ד.

15) ולהעיר מהידוע דסכך הסוכה נעשה מענן הקטורת דיום הכפורים — עט"ר שער יום הכפורים פ"ב (כח, א). ועוד. — נסמנו בד"ה בסוכות תשבו גו' ה'תשמ"א הערה 5 (לעיל ע' קסג).

16) ראה בארוכה ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ט ס"ט (לקמן ח"ב ע' שכה). ושי"נ.

17) סמ"ג מ"ע ט"ז. ר"ן לר"ה טז, ב. — הובאו בחד"א מהרש"א לר"ה שם.

18) ה'ל' תשובה פ"ב ה"ד.

דבצדיקים¹⁹, גם עבודת התשובה שלהם שענינה הוא שיוצאים ממצבם וממציאותם הקודמת, אסורה מכאן²⁰, מ"מ כיון שצדיקים רוצים לעשות את רצון קונם, והכוונה שלמעלה (רצון קונם) בירידת הנשמה בגוף היא לבוא לתשובה, הרי בהרצון הצדיקים (גם לפני התשובה שלהם) נכלל (בהעלם) גם היציאה ממצבם ממציאותם שע"י התשובה. משא"כ כבעל תשובה כפשוטו, כיון שקודם (לפני התשובה) ה' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה, שהרי עשה עבירות במזיד, הרי זה שעושה אח"כ תשובה, אין זה המשך ממצבו הקודם, וע"י התשובה נעשה מציאות חדשה לגמרי.

ובעומק יותר יש לומר²¹, שענין החידוש שבתשובה כפשוטה הוא גם לגבי הרצון והכוונה דלמעלה. שהרצון והכוונה דלמעלה בבריאת העולם והאדם היא שהאדם יהי' צדיק, כמרז"ל²² במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים. וע"י שחטא ופגם והעביר את הדרך (היפך הכוונה דבריאת העולם והאדם) ואח"כ מתקן זה ע"י התשובה, עי"ז נמשך אור חדש שלא ה' בכוונת הבריאה. והכח להמשיך אור חדש שלא ה' בהכוונה דבמי נמלך, הוא לפי ששורש הנשמות הוא בעצמות אוא"ס, שהוא למעלה גם משרשם בהענין דבמי נמלך. ויש לומר, דזה שע"י התשובה משתנה האדם ממציאותו ונעשה מציאות חדשה לגמרי, חידוש אמיתי שאינו המשך ממצבו הקודם, הוא, לפי שע"י התשובה הוא המשכת עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בעצמות אוא"ס²³, ולגבי עצם הנשמה, אין נפק"מ מצבו של האדם שהי' לפני התשובה.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור בזה שע"י העבודה דבסוכות תשבו (גילוי התשובה דיום הכפורים) נעשה שינוי באורות המקיפים שנעשים אורות מתיישבים, כי הענין דהמשכת עצם הנשמה שע"י התשובה מתגלה בזה שהאדם משתנה ממציאותו²⁴, ולכן, הגילוי דהמשכת העצמות שע"י בסוכות תשבו (גילוי התשובה דיום הכפורים) הוא בענין השינוי, שאורות המקיפים משתנים להיות אורות מתיישבים.

ה' ויש לומר, שהגילוי דעצם הנשמה שמושרשת בעצמות אוא"ס (שלמעלה משורש הנשמות בהענין דבמי נמלך) שע"י תשובה, הוא בשני ענינים. בהתשובה עצמה ובהסיבה שמביאה לתשובה. והענין הוא, דזה שהאדם עושה תשובה לאחר שחטא הוא מצד שרש הנשמה בעצמות אוא"ס שלמעלה מהענין דבמי נמלך. שמצד שורש הנשמות בהענין דבמי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, ע"י שחטא ופגם (היפך

19) בהבא להלן ראה גם לקמן ע' רלא.

20) לשון רש"י עה"פ שמות ג, ג. וראה ספר השיחות ה'תש"ב ע' 47 (נעתק לקמן ע' רל הערה 43) שהו"ע התשובה צדיקים.

21) ראה גם לקמן ע' ריח ואילך. לקמן ח"ד ס"ע קעב ואילך. וראה גם ד"ה וכל אדם לא יהי' גוי שנה זו (תשכ"ג) סעיף ח, ובהערה 67 שם (לעיל ע' פ).

22) ב"ר פ"ח, ז. ורות רבה פ"ב, א (ג).

23) אבל מצד שורש הנשמה בהענין דבמי נמלך, אי אפשר להיות שינוי זה כדלהלן ס"ה.

24) להעיר, שהשינוי שנעשה בהאדם ע"י התשובה הוא לא רק בהכחות הפנימיים אלא גם בענין הקבלת עול, דקב"ע היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מכחות הגלויים. ועפ"ז יובן, שע"י התשובה דיום הכפורים נעשה (בחג הסוכות) שינוי בהמקיפים, שנעשים אורות מתיישבים.

הכוונה דבמי נמלך), הוא נפרד משרשו, וזה שלאחרי שחטא הוא עושה תשובה ומשנה את מציאותו, הוא מצד גילוי שורש הנשמה בעצמות אוא"ס, שלמעלה מהענין דבמי נמלך. ועוד ענין בזה, דהסיבה שמביאה אותו לחזור בתשובה היא לפי שנקודת היהדות שבו היא תמיד בשלימות (וכאשר מתעוררת נקודת היהדות שבו, אינו רוצה בשום אופן להיות נפרד ועושה תשובה), וזה שנקודת היהדות שבו היא תמיד בשלימות, דגם בשעת החטא הנשמה היא באמנה אתו ית'²⁵, הוא לפי שההתקשרות דהנשמה באלקות היא התקשרות עצמית, שלמעלה מההתקשרות שע"י תורה ומצוות (הענין דבמי נמלך).

והחילוק דשני הענינים הוא, שהגילוי דעצם הנשמה בזה שגם לאחרי החטאים הוא שב להוי', הוא שע"י החטאים נעשה נפרד מאלקות (שלכן צריך לעשות תשובה עליהם), אלא שכיון ששורש הנשמה הוא בעצמות אוא"ס שלמעלה מהענין דבמי נמלך, הפירוד שע"י החטאים הוא רק בחיצוניות, ולכן ביכלתו לעשות תשובה (ע"י גילוי הפנימיות). והגילוי דעצם הנשמה בהסיבה שמביאה אותו לחזור בתשובה, הוא, שע"י החטאים לא נעשה מלכתחילה גרעון ח"ו בההתקשרות העצמית דעצם הנשמה באלקות, וגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית'. והוא ע"ד שנתבאר לעיל (בהמאמר ד"ה וכל אדם לא יהי'²⁶), דהכפרה שע"י ההמשכה מעצמות אוא"ס בעל הרצון היא באופן שע"י החטאים נעשה פגם, וע"י ההמשכה מעצמות אוא"ס בעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון, מתכפרים הפגמים. והכפרה שמצד עיצומו של יום הכפורים היא (לא באופן של פעולה, אלא) שביום זה מתגלה ההתקשרות של עצם הנשמה עם העצמות (שלמעלה מבעל הרצון), שבדרגא זו אין פגם מלכתחילה.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור²⁷ בזה שעיצומו של יום הכיפורים מכפר (דוקא) לשבים²⁸, כי בכדי שתהי' המשכת הענין דעיצומו של יום, גילוי ההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות, צריכה להיות איזו עשי' דהאדם [וע"ד גילוי עצם הנשמה בראש השנה, שהיא על ידי העבודה דתמליכוני עליכם²⁹], וכיון שהסיבה המביאה לעשות תשובה היא התקשרות העצמית, לכן, על ידי התשובה היא המשכת הענין דעיצומו של יום.

(ו) **וביאור** הענין בפרטיות יותר, יובן בהקדים מה שנתבאר לעיל (בהמאמר ד"ה יבחר לנו³⁰), שבתקיעת שופר דראש השנה שע"ז נעשה תמליכוני עליכם, ג' ענינים. קיום המצוה דתקיעת שופר, שהיא האתערותא דלתתא המעוררת את הרצון הגלוי. והתשובה דתקיעת שופר, שעל ידה נמשך ההחלט שברצון הנעלם (מחשבה ורצון המוחלט) ולמעלה יותר ברצון המוחלט בעצמותו שע"י האתעדל"ת

(25) תניא ספכ"ד.

(26) סעיף ז (לעיל ע' עט ואילך).

(27) נוסף על הביאור שבהמאמר ד"ה וכל אדם הנ"ל שם.

(28) רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג. וראה ד"ה הנ"ל הערה 58.

(29) ר"ה טז, א. שם לד, ב. וראה בארוכה ד"ה יבחר לנו ג' שנה זו (תשכ"ג) ס"ו (לעיל ע' ה).

(30) סעיף ט (לעיל ע' ח).

יתעורר הרצון גלוי. והביטול הפנימי שמצד עצם הנשמה, שע"ז נמשך רצון המוחלט עצמו. וע"פ הידוע³¹ שהענין דבנין המלכות הוא במשך כל עשרת ימי תשובה, יש לומר, שגם בעשרת ימי תשובה צריכה להיות (נוסף על עבודת התשובה) גם עבודה שמצד עצם הנשמה³². וזהו שבעשרת ימי תשובה אומרים שיר המעלות ממעמקים³³, ואיתא בזהר³⁴ והוא עמיקא דעמיקתא (מעמקים לשון רבים) אקרי תשובה. ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך הנ"ל³⁵ שהם ב' העומקים דרצון הנעלם ורצון המוחלט בעצמותו. דהמשכה מהעומק דרצון הנעלם היא ע"י צעקת הקול הבאה מהמקיף דחי', וההמשכה מהעומק דרצון המוחלט היא ע"י צעקת הלב הבאה מהמקיף דיחידה. ובמקום אחר איתא בזהר³⁶ שיר המעלות סתם ולא פירש מאן אמרו, אלא שיר המעלות דזמינין כל בני עלמא למימר. ובהמשך הענין שם וכי אמר דוד הכי והא כתיב³⁷ בכל לבי דרשתך כו' מאי בעי ממעמקים אלא הכי תאנא כל ב"נ כו' מעיקרא דכל עיקרין. ומבאר בחסידות³⁸, שהדיוק בזהר וכי אמר דוד הכי כו' הוא, דכיון שכבר אמר בכל לבי דרשתך, שבכל לבי הוא פנימיות הלב, מה צריך לומר ממעמקים. ומבאר, שצריך להמשיך מעיקרא דכל עיקרין, מפנימיות ועצמות א"ס, ובכדי להמשיך משם הוא ע"י העבודה שמפנימיות ועצמות הנפש, ממעמקים, שלמעלה מהעבודה דפנימיות הלב (בכל לבי).

ויש לומר, דבמאמר הזהר והוא עמיקא דעמיקתא אקרי תשובה, מדבר בענין התשובה המשכת ההחלט שברצון הנעלם וברצון המוחלט שע"י האתעדל"ת יתעורר הרצון גלוי, שע"י התשובה דראש השנה ודעשי"ת. וכיון שההחלט שברצון הנעלם וברצון המוחלט הוא בנוגע לרצון הגלוי, לכן, גם העבודה שעל ידה הוא המשכת ההחלט היא בהדרגא דעצם הנשמה ששייכת לכחות הגלויים, דבכללות הם המקיפים דחי' ויחידה. ובהמאמר שיר המעלות סתם כו' (שאינן מזכיר שם ענין התשובה) מדבר בענין המשכת רצון המוחלט עצמו (פנימיות ועצמות א"ס, עיקרא דכל עיקרין), דהמשכה זו היא ע"י העבודה שמצד עצם הנשמה (פנימיות ועצמות הנפש). וזהו שבמאמר זה (דוקא) אומר שיר המעלות סתם כו' דזמינין כל בני עלמא למימר, כי העבודה שמצד עצם הנשמה היא בכלום בשוה.

זו ויש לומר, דבראש השנה ויום הכפורים העבודה דמעמקים היא נעלית יותר מהעבודה דמעמקים שבהימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. דבעשרת ימי תשובה, שענינם הוא (כשמים) ימי תשובה (והענין דתמליכוני עליכם אינו בגילוי

31 פרע"ח שער כד (שער ראש השנה). ובכ"מ. וראה גם סה"מ ה'תש"ג דלהלן הערה 35.

32 וענין ה"מצוה" שבעשי"ת — יש לומר, שבעשי"ת הזהירות במצוות היא יותר מבכל השנה (ראה

שור"ע אדה"ז אור"ח הל' ראש השנה סתר"ג. ובכ"מ).

33 תהלים קל, א. וראה בהנסמן לעיל ע' קיט הערה 2.

34 ח"ג ע, א.

35 ד"ה שיר המעלות ה'תש"ג (סה"מ ה'תש"ג ע' 25 ואילך).

36 ח"ב סג, סע"א ואילך.

37 תהלים קיט, י.

38 סה"מ תרס"ח ע' טז.

כ"כ בימים אלה), העבודה דממעמקים (שבגילוי) היא (בעיקר) בהעומק דעצם הנשמה ששייכת לכוחות הגלויים, ובראש השנה שיעקר ענינו הוא תמליכוני עליכם [דענין זה הוא בעיקר מצד עצם הנשמה], העבודה דממעמקים היא בהעומק דעצם הנשמה שלמעלה משייכות לכחות הגלויים. ועד"ז ביום הכפורים, דכיון שיעקר ענינו הוא הכפרה שמצד עיצומו של יום, גילוי ההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות, לכן, גם העבודה דיום הכפורים היא מצד העומק דעצם הנשמה שלמעלה משייכות לכחות הגלויים.

ויש לומר, שהעבודה שמצד העומק דעצם הנשמה ביום הכפורים היא בהתשובה דיום הכפורים, שהיא נעלית יותר מהתשובה דכל ימי השנה וגם מהתשובה דעשרת ימי תשובה³⁹. והענין הוא, דבתשובה בכלל, ההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות היא רק הסיבה שמביאה לתשובה, אבל התשובה עצמה [שענינה הוא חרטה על שעשה היפך הרצון וקבלה לקיים רצונו ית'] היא מצד עצם הנשמה ששייכת לכחות הגלויים שמגעת בבעל הרצון, והתשובה דיום הכפורים היא (בעיקר) להיות מקושר עם העצמות, ולכן נרגש בה בגילוי ההתקשרות דעצם הנשמה (שלמעלה משייכות לכחות הגלויים) עם העצמות (שלמעלה מבעל הרצון)⁴⁰. ויש לומר, דזהו מ"ש הרמב"ם⁴¹ שיום הכפורים הוא זמן תשובה לכל, שהכוונה ב"לכל" היא (גם) לכל בשוה. דבהתשובה שבכל ימי השנה (כולל גם התשובה דעשי"ת) שהיא מצד הדרגה דעצם הנשמה ששייכת לכחות הגלויים, ישנם כו"כ חילוקי דרגות. והתשובה דיום הכפורים שהיא מצד עצם הנשמה שלמעלה משייכות לכחות הגלויים, היא בכלם בשוה.

ח) וזהו בסוכות תשבו גו' כל האזרח בישראל ישבו בסוכות גו' כי בסוכות הושבתו גו', דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות וכי בסוכות הושבתו גו' הם שני טעמים על בסוכות תשבו (כמבואר בהמאמר דהמשך ראש השנה תש"ג, הובא לעיל סעיף ב). והענין הוא, דבסוכות תשבו הוא גילוי התשובה דיום הכפורים, ובהתשובה דיום הכפורים, ג' ענינים. התשובה עצמה, ושני ענינים בשרש וסיבת התשובה. דהתשובה עצמה (גם התשובה דיום הכפורים) היא שהאדם משנה את עצמו, שיוצא ממציאיותו הקודמת ונעשה מציאות חדשה. דשינוי זה הוא בכחות הגלויים דהנשמה. ושינוי זה שבכחות הגלויים דהאדם הוא ע"י שמעורר ומגלה עצם הנשמה שבו, היינו עצם הנשמה ששייכת לכחות הגלויים. [ועד"ז הוא בנוגע למעלה, דזה שהאדם נעשה מרוצה לפניו ית' כמו קודם החטא⁴² הוא, כי ע"י התשובה נמשך רצון חדש מאוא"ס בעל הרצון]. ועוד ענין בהתשובה דיום הכפורים, שנרגש בה בגילוי, שהשורש

39) דנוסף להמשכת הענין דעיצומו של יום ע"י התשובה דיום הכפורים, גם התשובה עצמה היא נעלית יותר — ראה בהמאמר ד"ה וכל אדם לא יהי' ס"ב (לעיל ע' עה).

40) ועפ"ז יומתק שע"י התשובה דיום הכפורים נמשך הענין דעיצומו של יום (ראה לעיל ס"ה), כי ענינה של התשובה דיום הכפורים (לא רק סיבת התשובה אלא גם התשובה עצמה) הוא לגלות ההתקשרות העצמית.

41) ה"ל תשובה פ"ב ה"ז.

42) ראה רמב"ם שם פ"ז ה"ד.

והסיבה האמיתית דתשובה הוא ההתקשרות דעצם הנשמה (שלמעלה משייכות לכחות הגלויים) עם העצמות (שלמעלה מבעל הרצון). ולכן, גם בהענין דבסוכות תשבו (שהוא הגילוי דהתשובה דיום הכפורים), ג' הענינים. הענין דבסוכות תשבו עצמו — השינוי במקיף הקרוב, שנעשה אור מתיישב. והטעם על זה הוא — כי בסוכות הושבתי גו' בדרך אתערותא דלעילא. ויש לומר, שהוא ע"ד המובא לעיל סעיף ו' דזה שע"י אתעדל"ת מתעורר הרצון גלוי (אף שהאתעדל"ת היא באין ערוך לגבי הרצון) הוא לא מצד הרצון הגלוי עצמו (דכיון שרצון הגלוי שייך לעולמות הוא מוגדר בזה שהנבראים הם באין ערוך לגבי' ואין ביכלתם לעורר אותו), אלא לפי שכן הוחלט ברצון המוחלט. ועד"ז הוא בהענין דבסוכות תשבו, שהשינוי כביכול שנעשה במקיף הקרוב להיות אור מתיישב הוא, כי בסוכות הושבתי בדרך אתערותא דלעילא, המשכה מעצמות אוא"ס שלגבי' אין חילוק בין מקיף לפנימי וגם המקיף יכול לבוא בהתיישבות. [ע"ד שע"י התשובה נמשך רצון (חדש) מאוא"ס בעל הרצון]. ועוד טעם על בסוכות תשבו — כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, במקיף הרחוק. דענין הישיבה (התיישבות) במקיף הרחוק אינו באופן דפעולה [כי במקיף הרחוק, בחינת לא אדם, אין שייך שיהי' בו פעולה ושינוי, כנ"ל סעיף ג], אלא שכל האזרח בישראל ישבו בסוכות (מקיף הרחוק) מצד עצמם, לפי שהם מושרשים בהעצמות. [וזהו שאמרו רז"ל⁴³ עה"פ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, כי בדרגא זו כל ישראל שוים]. והוא ע"ד הענין דעיצומו של יום הכפורים, שמצד ההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות אין פגם מלכתחילה. וכמו שביום הכפורים, הענין דעיצומו מאיר בגילוי גם בהתשובה דיום הכפורים, שבהתשובה דיום הכפורים נרגש (כנ"ל) שהיא נמשכת מההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות, עד"ז הוא בסוכות, שכל האזרח בישראל ישבו בסוכות הוא טעם על בסוכות תשבו, דזה שמקיף הקרוב נמשך בפנימיות ונעשה אור מתיישב, נרגש בו, שהטעם על זה הוא כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, במקיף הרחוק, התקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות.

